

Om Daniel Preus og hans kirkelige bakgrunn

---

av Jarle Blindheim

Først, fortell oss litt om deg selv, ditt kall i kirken, og din familiebakgrunn.

Jeg er eldst av ti søsken. Både min far og min mor har norsk bakgrunn. Min fars slekt har gjennom historien frembragt mange prester og tre av mine fem brødre, i tillegg til meg selv, ble prester. Videre giftet to av søstrene mine seg med prester. Jeg ble ordinert i 1975 og de neste 20 årene gjorde jeg tjeneste i menigheter i Indiana, Minnesota, Illinois og Colorado. I 1995 fikk jeg, og tok i mot, et kall til å gjøre tjeneste som direktør ved Concordia Historical Institute, arkiv- og historieavdelingen i Missouri-synoden (Lutheran Church Missouri Synod - LCMS). Jeg gjorde tjeneste der inntil 2001 da jeg ble valgt til å være første visepresident i Missouri-synoden, som er en fulltidsstilling i kirken. I 2005 tok jeg imot et kall til å være den første fulltids direktør i Luther Academy, og gjorde tjeneste i den stillingen til 2012. Luther Academy fokuserer på teologisk utdanning og gjennomfører teologiske konferanser for prester i 7 verdensområder. I 2010 ble jeg valgt til fjerde visepresident i Missouri-synoden. Dette er en deltidsstilling for å assistere synodens president i utførelsen av de plikter han har.

Har du noen personlig relasjon til Norge: Har dere beholdt noen norske tradisjoner i din familie? Snakker du norsk? Og nå når du besøker Vest-Norge, hva er din mening om nynorsk?

I 1963-64 hadde min far, som var seminarieprofessor i St. Louis, Missouri, et sabbatsår og tok med hele familien til Norge for et år. Vi bodde på Nesøya i Oslofjorden og jeg gikk på Kristelig Gymnasium i Oslo. Jeg tror jeg snakket ganske bra norsk, men har ikke lenger mulighet til å bruke det så ofte siden praktisk talt ingen i USA snakker norsk. Jeg har gjennom årene prøvd å holde norsken ved like gjennom å lese. Jeg hadde tilstrekkelig problemer med riksmål og bokmål, og jeg har vanskelig for å skjønne nynorsk. Så jeg ville foretrekke å slippe å forholde meg til det, men jeg skal prøve!

Jeg har slektninger i Norge, for det meste i Oslo-området, som jeg forsøker å besøke når jeg har mulighet. Jeg har også opprettholdt kontakten med venner jeg ble kjent med på KG, og jeg besøker dem når jeg kan.

På 1800- og 1900-tallet var det tettere bånd mellom nordmenn her og i Amerika enn det er i dag. Kan du kort tegne opp for oss den nåværende situasjonen blant lutheranere av norsk avstamning, "over there"?

De fleste lutheranere av norsk avstamning er medlemmer av Evangelical Lutheran Church of America (ELCA), den største lutherske kirken i Nord-Amerika med et medlemstall på omkring 5 million. I 1917 forlot et antall norske menigheter en av de kirkene som i dag er en del av

ELCA, og dannet Evangelical Lutheran Synod (ELS). Dette kirkesamfunnet eksisterer fremdeles, men har bare rundt 25.000 medlemmer. Det er mer konservativt enn ELCA i sin teologi og kirkelige praksis. Dessverre endte mange nordmenn som emigrerte til USA på midten av 1800-tallet opp i metodistkirker og noen havnet til og med hos mormonerne.

Din stamfar Herman Amberg Preus (1825-1894) fikk sin teologiske utdannelse i Oslo, og ble der kjent med Carl Paul Caspari og Gisle Johnson, som var representanter for klassisk luthersk ortodoksi. Har luthersk ortodoksi, bragt over av nordmenn, overlevd blant lutheranere i Amerika, og kan deres røst høres i din egen synode i dag?

Herman Amberg Preus og andre norske teologer som Ulik Koren, hadde stor innflytelse på grunnleggelsen og den første historien til Norwegian Lutheran Church in America. Den innflytelse de har gjennom sine skrifter er ennå anselig i ELS. Selv om de i ELCA tillegges ære for sine historiske bidrag, er det min oppfatning at de ikke lenger har betydelig innflytelse i det kirkesamfunnet. Herman Amberg Preus var bekjent av C.F.W. Walther, den mest innflytelsesrike av de ansvarlige for grunnleggelsen av Missouri-synoden, som jeg er medlem av. På et tidspunkt var de begge presidenter i sine respektive kirkesamfunn. På kontoret mitt hjemme har jeg en konvolutt adressert fra Herman Amberg Preus til Walther, som for meg er en betydningsfull historisk gjenstand. Men jeg må samtidig si at jeg ikke tror at Herman Amberg Preus og andre norske teologer på 1800-tallet hadde særlig innflytelse på Missouri-synoden, med mindre det var gjennom min far Robert Preus og min onkel J.A.O. Preus som begge forlot ELS i 1957 og gikk inn i Missouri-synoden. De var begge i sin teologi, avgjort påvirket av H.A. Preus, Koren og andre norske teologer.

Missouri-synoden har tysk bakgrunn og har pleid å se til tyske 1800-talls lutherske teologer slik som Walther. For min egen del har jeg tilbragt mye mer tid i skriftene til Walther og Franz Piper og andre av Missouri-synodens kirkefedre enn jeg har i skriftene til de norske teologene fra 1800-tallet. Og jeg har lest nordmennene mye mer enn gjennomsnittspresten i vår synode. De fleste prestene ville knapt ha noen kjennskap til dem i det hele tatt.

Herman Amberg Preus og nordmennene var kjent for å ha fokus på utdannelse, med grunnleggelse av skoler etc. Hvilken stilling har Luthers Lille katekisme og de andre norske bekjennelsesskriftene blant «norske» lekfolk i Amerika i dag?

Jeg vet at i ELS er Luthers Lille katekisme fortsatt i daglig bruk i opplæring av både barn og voksne. Jeg har følelsen av at dette er mindre vanlig i ELCA. I Missouri-synoden bruker de fleste av våre menigheter fortsatt Luthers Lille katekisme i forbindelse med trosopplæring forut for konfirmasjon. Gjennom mine 20 år som menighetsprest, brukte jeg den også i forbindelse med trosopplæring av voksne frem mot kirkemedlemskap. Jeg er redd for at de fleste lutheranere i dag ikke er klar over hvilken perle Lille katekisme er. I mitt arbeid med Luther Academy møtte jeg på mange prester som hadde blitt introdusert for kristendom og lutherdom gjennom Lille katekisme. De ble gjennom den ledet til troen og til en rett forståelse av kristendommen. Jeg kjenner til lutherske misjonsorganisasjoner som har som

sin hovedoppgave å oversette Lille katekisme til så mange språk som mulig, på grunn av dens fremragende evne til å trekke mennesker inn i selve kjernen av det kristne budskap.